

דרכי דניאל

תולדות
חשון תשפ"ה

לע"נ הבחור הקדוש דניאל ויפליך הי"ד

"וְאֵלֶּה תּוֹלְדוֹת יִצְחָק בֶּן אַבְרָהָם, אַבְרָהָם הוֹלִיד אֶת יִצְחָק"

יש לשאול: הרי הפרשה מדברת בתולדות יצחק שנולדו לו בניו יעקב ועשיו אם כן, מדוע הפסוק כותב אברהם הוליד את יצחק, דבר שידוע ומפורסם לכל?
התשובה לכך: שדבר ידוע שכאשר נולדים לבניו של האדם ילדים גדלה שמחתו של הסבא, כי הוא יודע שלמשפחה שיסד יש קיום ושלשלת הדורות ממשיכה, וכמו שנאמר במסכת אבות: עטרת זקנים בני בנים, לפיכך בהולדת הנכדים בני יצחק טרחה התורה לציין כי אברהם הוליד את יצחק, מרן החיד"א וצ"ל מצא קונטרס של קלף מתלמידי רבי יהודה החסיד, שקיבלו ממנו שהאבות הקדושים ראו זה את זה יחדיו 15 שנה ולמדו בכל יום יחדיו 15 שעות, אלו אברהם יצחק ויעקב.

"וַיִּתֵּן לָךְ הָאֱלֹקִים"

רבינו אברהם בן הרמב"ם תמה בדבר: צריך להתבונן בטעם פתיחת הברכות בו' החיבור, והרי הברכות מתחילות עכשיו ומדוע נאמר בו' החיבור?
אלא צריך לומר שעיקר הברכה היא בנפש. כנאמר: "למען תברכך נפשי", וכמו שביקש יעקב: "בעבור תברכני נפשך", וכאילו נפש יצחק קדמה והשפיעה ברוח הקודש ברכה נסתרת אל נפש יעקב, ויעקב הבין אותה אף על פי שלא נתפרשה בדיבור מפני דקותה ורוממותה, ולכן נאמר: "ויתן לך האלוקים", שהיא בתוספת על אותה ברכה נפשית שקדם ובירך בה יצחק את יעקב, וכמה נפלאים הדברים: הן בכל ברכת אב לבנו רב יותר מה שלא נאמר ממה שנאמר.

אל חדרו של הרב הקדוש רבי ישכר דוב מבלז נכנס יהודי להשיח על ליבו, רבי עוצה לי עצה לבני שהם בגיל הנעורים, ברשת שטומן להם היצר הרע, ענה לו הרבי כך: מיום לידתו של בני, אני ניגש מדי יום לקופת הצדקה ומניח בתוכה 18 פרוטות, ונושא תפילה חרישית למענו. כי למען הילדים אין עצה ואין תבונה, רק להתפלל ושוב להתפלל כל יום ויום.

וכשנשאל הרבי היכן יש אפשרות להתפלל על הילדים בתפילת שמונה עשרה? השיב כי המקום הראוי לכך הוא בתפילת 'מודים' שאנו אומרים: 'לדור ודור נודה לך ונספר תהילתך', ואנו מזכירים את הבנים בהמשך הדורות, וכשנשאל מדוע אין תפילה מיוחדת על על כך בתפילת שמונה עשרה, ענה בפשטות כי התפילה על הילדים היא כה גבוהה, שכדי למנוע מהמקטרגים לקטרג מזכירים אותה רק ברמוז.

"וַיִּתְרַצְצוּ הַבָּנִים בְּקִרְפָּה, וַתֵּלֶךְ לְדֶרֶשׁ אֶת ה', וַיֹּאמֶר ה' לָהּ שְׁנֵי גוֹיִים בְּבִטְנָךְ וְרַב יַעֲבֹד צָעִיר" יש לשאול מפני מה רבקה נרגעה בשומעה תשובה כזאת על שאלתה?

ותירץ רבי חיים זוננפלד: כי הבנים התווכחו מי יצא ראשון, כי כל אחד רצה להיות 'בכור', אולם כאשר שמעו את הנבואה 'ורב יעבוד צעיר', שהגדול יהיה משועבד לקטן ממנו, אף אחד לא רצה לצאת הראשון, ולכן פסקו ההתרוצצויות, וכך נרגעה רבקה ורווח לה.

"וַיֵּאָהֵב יַצְחָק אֶת עֵשָׂו כִּי צִיד בְּפִיו"

מבואר במדרש רבה: אמר רבי שמעון בן גמליאל כל ימיי הייתי מכבד את אבי ולא הגעתי לאחד חלקי מאה מן הכבוד שעשה עשיו לאביו, בשעה שאני הייתי נותן לאבי לאכול ולרחוץ, הייתי לבוש בבגדים ישנים ביותר, כדי שלא אלכלך את בגדיי, אבל כשהייתי יוצא לשוק לבשתי בגדים נאים, ואילו עשיו כשבא לשרת את אביו, היה לובש את 'בגדי החמודות', ואמר: אין זה כבוד לאבי לשרתו בבגדים פשוטים, אלא בבגדי מלכים.

ואמרו חכמינו זכרונם לברכה: בזכות מה זכה עשו שראשו נקבר במערת המכפלה? לפי שכשהיה אומר לו אביו עשה דבר פלוני, היה עונה לו עשיו את המשפט הבא: 'על ראשי'.

והנה כידוע שני לוחות הברית מחולקות למצוות של בין אדם למקום שמקומן בצד ימין, ומצוות של בין אדם לחברו שמקומן בצד שמאל. וראה דבר פלא: מצות כיבוד הורים שהיא מן המצוות של בין אדם לחברו נמצאת בצד ימין? אלא אנו רואים מכאן שצריך להתייחס לכיבוד הורים כפי יחסינו לבורא עולם. ומצינו בגדולי הדורות כמה הם נזהרו שלא לצער את ההורים. מסופר על מרן החזון איש: שכאשר היה ילד בן שבע הבחינה אימו שאינו אוכל. שאלה אותו, מדוע אינך אוכל? והשיב כך, שכחו ליתן לי מזלג, הביטה אימו וראתה שגם בשר שכחה להביא לו, הבינה שבנה הזכיר לה רק את המזלג, כדי שלא לפגוע בה ששכחה לתת לו את הבשר.

וכן מסופר על רבי חיים זלננסקי זצ"ל (נלב"ע ז' כסלו תשנ"ה) שחלה במחלה קשה, ועקב כך רזה מאוד, ובכל פעם שהיה צריך לפגוש את הוריו היה לובש שתי חליפות זו על זו כדי להעלים מהם את דבר מחלתו.

"הַקּוֹל קוֹל יַעֲקֹב, וְהַיָּדִים יְדֵי עֵשָׂו"

כתב רש"י: קול יעקב, שמדבר בלשון תחנונים 'קום נא', אבל עשיו בלשון קנטוריא דיבר 'קום אבי'. ויש להבין מדוע לא שינה יעקב גם את סגנונו ואת נעימת דיבורו לשעה קלה כדי להידמות לעשו, הלא היה יכול גם הוא לומר 'קום אבי' בדרך שהסוה את חלקת ידיו וצווארו כדי להידמות לעשיו?

אלא מכאן אנו למדים: שלכל פעולה חיצונית היה יעקב מסוגל להתחפש לשנות את חיצוניותו ולהידמות לעשיו, אבל לעקם את מוצא שפתיו, ולדבר כמו 'איש גס', אפילו לשעה קלה, להוציא מפיו מילים שאינם הולמות אותו, לזה יעקב לא היה מסוגל כלל.

(חכמי המוסר)